

Hriechy z nevedomosti, zo slabosti a zo zlého úmyslu

P. Réginald Garragou-Lagrange O.P.

8. apríla 2021 ✝ Cirkev

Z rôznych strán k nám prichádzajú zvesti, že sa v niektorých kruhoch šíri názor, že len úmyselný hriech je smrteľný a že hriechy páchané, takpovediac, z nevedomosti a zo slabosti, by sa za smrteľné pokladať nemali. V tomto bode je dôležité si pripomenúť učenie teológie, tak ako je obsiahnuté v Teologickej summe svätého Tomáša Akvinského.

Hriech z nevedomosti vychádza z neznalosti, za ktorú si však človek môže sám a ide teda o hriešnu nevedomosť, ktorej sa tiež hovorí prekonateľná nevedomosť. Hriech zo slabosti má svoj pôvod v silnej vášni, ktorá obmedzuje ľudskú slobodu a núti vôľu súhlasiť. Čo sa týka úmyselného hriechu, ten je páchaný úplne slobodne, *quasi de industria*, s horlivosťou a často premyslene, vedome a chladnokrvne. Pripomeňme si teda, čo o hriechoch hovorí sv. Tomáš.

Hriechy z nevedomosti

Vzhľadom k ľudskej vôli môže nevedomosť hriechu buď predchádzať alebo po ňom nasledovať, alebo sa môže vyskytnúť súbežne s vôľou.

Nevedomosť, ktorá predchádza, nemôže byť v žiadnom prípade chcená, hovorí sa, že je mravne nepostihnuteľná. Ide napríklad o prípad, keď si lovec v lese myslí, že strieľa nejakú zver a pritom zastrelí človeka, ktorý o sebe nijako nedal vedieť, takže lovec nemohol tušiť, že tam je. V tomto prípade nejde o vedomý hriech, ale len o hriech so závažnými následkami.

Následná nevedomosť je chcená, aspoň nepriamo, pretože sa človek nesnažil poučiť o tom, o čom sa poučiť mohol alebo mal; tomu sa hovorí nevedomosť prekonateľná, pretože **bolo v silách človeka sa jej, s vyvinutím náležitého mravného úsilia, vyhnúť**. Táto nevedomosť je vyložené hriechom, ktorý je prinajmenšom nepriamo chcený. Keď napríklad študent medicíny nevenuje dostatočný čas svojmu štúdiu a následne sa mu nejakou náhodou podarí získať lekársky diplom, napriek tomu, že mu chýbajú elementárne medicínske znalosti a z neznalosti urýchlí smrť niektorých svojich pacientov, miesto toho aby im pomohol, nehreší tým priamo vedome, ale **dozaista pácha prinajmenšom hriech nepriamo chcený**, ktorý môže byť veľmi ťažký a môže byť kvalifikovaný dokonca ako zabitie z nedbanlivosti.

Nevedomosť, ktorá sa vyskytuje súbežne s vôľou, nie je chcená, ale viaže sa k hriechu takým spôsobom, že keby neexistovala, hrešili by sme aj tak. To je prípad veľmi pomstychtivého človeka, ktorý chce zabiť svojho

nepriateľa a ktorý ho jedného dňa nešťastnou náhodou pri love skutočne zabije, v domnienke, že zastrelí zver, ukrývajúcu sa niekde v kroví. Je nepochybné, že tento prípad sa od predchádzajúcich dvoch líši.

Z toho plynie, že nevedomosť nechcená alebo neprekonateľná hriechom nie je, zato **nevedomosť úmyselná alebo prekonateľná s ohľadom na to, čo by sme mali poznať, je hriechom**, viac či menej ťažkým, vzhľadom k závažnosti povinností, ktoré človek nesplnil. Úmyselná či prekonateľná nevedomosť nemôže hriech ospravedlniť, pretože na jej počiatku stojí nedbanlivosť; takáto nevedomosť nanajvýš vinu znižuje.

Úplne neúmyselná alebo neprekonateľná nevedomosť hriech úplne ospravedľňuje a zbavuje človeka viny. Hriech, ktorý sme „len“ chceli spáchať, ale nakoniec, súhrou náhod, skutočne spáchali, je neospravedlniteľný, pretože aj bez nevedomosti by sme hrešili. Neprekonateľná nevedomosť je niekedy nazývaná aj dobrou vierou; avšak **nevedomosť je neprekonateľnou a nevedomou len vtedy, keď človek nemá možnosť mravne sa od nej oslobodiť** tým, že sa snaží poznať svoje povinnosti. Toto ospravedlnenie sa tiež nemôže vzťahovať na tie najzákladnejšie prikázania prirodzeného zákona, ako sú: „nezabiješ“, „nepokradneš“, „nerob druhým to, čo nechceš, aby robili tebe“, „budeš veriť v jediného Boha“, ... Prinajmenšom z toho, že na svete panuje určitý poriadok, že sa nad hlavou klenie nebo plné hviezd, z harmónie stvorenia, si človek ľahko môže odvodiť, že existuje nejaký Tvorca tohto poriadku. Zákonodarca, ktorý tento poriadok riadi – Boh. A keď človek uzná túto možnosť hraničiacu s istotou, musí sa snažiť spoznávať ďalej a modliť sa, aby mu bolo dané svetlo; **keď tak nekoná, nemôže sa už vyhovárať ani na dobrú vieru ani na nezavinенú a neprekonateľnú nevedomosť**. To platí napríklad pre protestanta, ktorý – pokiaľ je poctivý – musí dospieť k poznaniu, že je nanajvýš pravdepodobné, že tým pravým náboženstvom je katolicizmus; a pokiaľ je aj naďalej prenasledovaný pochybnosťami, musí ďalej študovať a prosieť Boha o svetlo poznania; inak, ako hovorí sv. Alfonz, už **hreší proti viere, pretože nechce využiť všetky dostupné prostriedky k dosiahnutiu cieľa**.

K hriechom z nevedomosti majú často sklony osoby duchovného stavu. Dopúšťajú sa ich tým, že **neberú povinnosti vyplývajúce pre nich z ich stavu tak vážne, ako by ich brat mali a mohli** alebo že nerešpektujú dostatočne práva a postavenie predstavených, podriadených, alebo im rovných osôb, s ktorými sú v neustálom styku. Sme zodpovední nielen za chaos, ktorý okolo seba svojimi skutkami šírimy, ale aj **za dobro, ktoré by sme konať mali a nekonáme, pretože nám k tomu chýba skutočné odhodlanie pracovať pre Božiu slávu a spásu duší**. Jednu z príčin súčasného stavu v spoločnosti nachádzame v tom, že sme zabudli na nasledujúce slová evanjelia: „*Chudobným je hlásaná radostná zvesť*.“ Je zlé, keď tí, ktorí majú, v porovnaní s ostatnými, ktorým často chýba aj to najzákladnejšie, všetkého nadbytok, sú ľahostajní.

Pietro Antonio Novelli – Sviatosť pokánia

zdroj: wikimedia commons

Hriech zo slabosti

Hriechom zo slabosti sa označuje to, čo je vyvolané vášňou, ktorá si dokáže podrobiť aj vôľu. V tomto zmysle znejú aj slová žalmu 6,3: „*Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum. – Zmiluj sa nado mnou, Pane, pretože som slabý.*“ Duša zasvätenej osoby **chradne, keď je jej vôľa ovládaná zmyslovými podnetmi, pretože stráca schopnosť správneho úsudku** a pri jej rozhodovaní nehrá hlavnú rolu to, čo je správne, ale strach, zášť, či dokonca žiadostivosť. To sa prihodilo sv. Petrovi pri Kristovom Umučení, keď sa nechal ovládnuť strachom a zo slabosti nášho Pána trikrát zaprel.

Keď nás teda niečo priťahuje, vzrušuje a prebúdza v nás vášeň, náš rozum má **tendenciu všetko posudzovať tak, ako sa nám to akurát hodí** a vôľa sa potom ochotne podvolí tomu, čo je v protiklade s Božím zákonom.

Tu je nutné odlišovať vášeň predchádzajúcu súhlas vôle a následnú, ktorá sa dostaví až potom, čo sa vôľa podrobí. Predchádzajúca vášeň zmenšuje vinu, pretože zmenšuje priestor pre slobodu úsudku a pre vedomú voľbu; to je obzvlášť zjavné u ľudí, ktorí ľahko podliehajú dojmom. Naopak vášeň následná, ktorá je vedomá, závažnosť hriechu nezmenšuje, ale naopak zväčšuje, či ešte lepšie povedané: je znamením, že **hriech je viac než vedomý, pretože je to samotná vôľa, ktorá podnecuje tieto živelné prejavy vášne**. To sa stáva napríklad tomu, kto úmyselne vzkypí hnevom, aby dal najavo svoj nesúhlas. Tak ako dobrá následná vášeň, akou bol napríklad spravodlivý hnev nášho Pána, keď vyháňal kupcov z chrámu, zväčšuje zásluhu, tak zas **zlá vášeň násobí previnenie**.

Hriech zo slabosti je taký, pri ktorom vôľa podlieha náporu predchádzajúcej vášne, čím sa závažnosť tohto hriechu zmenšuje; nikde však nie je povedané, žeby sa tento hriech nemohol stať hriechom smrteľným. Môže ním byť, pokiaľ sa týka vážnej veci a pokiaľ sa človek vedome podvolil vášni. To nastáva napríklad, keď v hneve zabijeme.

Človek je schopný, obzvlášť na začiatku, prudkým vášňam čeliť. Avšak len pokiaľ od začiatku nevzdoruje, ako by mal, pokiaľ sa poctivo nemodlí, aby sa mu dostalo Božej pomoci, vášeň už prestáva byť predchádzajúcou a stáva sa chcenou.

Hriech zo slabosti, dokonca aj ťažký a smrteľný, je ľahšie odpustiteľný ako ostatné hriechy. Avšak **výraz „odpustiteľný hriech“ tu však v žiadnom prípade nie je synonymum pre „ľahký hriech**

“, ako sme ho zvykli chápať.

Dokonca aj zbožní ľudia by sa mali mať v tomto ohľade na pozore, pretože aj u nich **sa môžu prejavovať nepotlačené žiarlivosti, čo môže viesť k ťažkým hriechom**, napríklad k unáhleným súdom, ktoré môžu mať vážne následky a môžu sa prejaviť v slovách a skutkoch, ktoré sú často príčinou hlbokých nedorozumení. To je pravý opak spravodlivosti a bratskej lásky.

Bolo by **hlbokým omylom myslieť si, že jedine úmyselný hriech môže byť smrteľný**, pretože ten jediný je dostatočne predom premyslený a konaný s plným vedomím následkov a týka sa veci natoľko závažnej, že zabíja dušu a vrhá ju do večnej záhuby. **Podobný omyl býva dôsledkom pokriveného svedomia a hriech sám svedomie ďalej nahlodáva**. Pripomeňme si ešte raz, že spočiatku môžeme víru vášní čeliť, že je našou povinnosťou sa o to pokúsiť a tiež sa modliť slová sv. Augustína, ako nám ich pripomenul Tridentský koncil: *„Boh nežiada nič nemožné, ale keď nás o to už požíada, nabáda nás, aby sme urobili, čo je v našich silách a prosili ho o to, čo nemôžeme.“*

Cisár Henrich IV., jeho manželka Berta a syn Konrád klačia 3 dni pred pápežským palácom za pokánie

zdroj: wikimedia commons

Hriech zo zlého úmyslu

Na rozdiel od hriechu z nevedomosti a zo slabosti, si pri hriechu zo zlého úmyslu volíme zlo vedome; v latinčine je pre to výraz *de industria*, čo znamená, že sa o to sami pričínime, že máme v zle záľubu, že hrešíme schválne, úmyselne, plne uvedomelo, bez škrupúl. Na hriech sa často dlho dopredu pripravujeme. To ale neznamená, že konáme zlo pre zlo. Rysom vôle totiž je, že vždy usiluje o niečo, čo sama pokladá za dobré. **A tak môže túžiť len po takom zle, ktoré navonok vyzerá ako dobro**. Preto aj ten, kto hreší úmyselne, zo zlej vôle a zo znalosti veci, kto teda chce vedome duchovné zlo, koná tak preto, aby získal nejaké časné dobro. Z toho, čo sme si povedali, je zrejmé, že takto definovaný hriech sa líši svojou závažnosťou od hriechu z nevedomosti alebo slabosti.

Z toho však nie je možné vyvodzovať, že každý úmyselný hriech je hriechom proti Duchu Svätému. Ten patrí k najťažším hriechom a dochádza k nemu vtedy, keď **s pohrdaním odmietame dokonca aj to, čo jediné by nás mohlo spasiť a oslobodiť od zla** (napr. uznanú náboženskú pravdu alebo keď závidíme a sme smutní z toho, že blížny duchovne rastie a že sa mu dostáva milosti, ktorú my nemáme).

Hriech páchaný zo zlej vôle má často svoj pôvod v neresti, a tá je zas plodom mnohých iných predchádzajúcich hriechov. Hriech páchaný zo zlej vôle však môže existovať aj bez tejto neresti. Tiež prvý

hriech démona bol hriechom zo zlej vôle, nie z tej tradičnej, ale z takej, ako ju poznáme aj dnes: z neochoty a z opojenia pýchou.

Je zrejmé, že hriech zo zlej vôle je ťažší, než sú hriechy z nevedomosti a zo slabosti. Koniec koncov aj svetské právo trestá premyslenú vraždu prísnejšie ako vraždu z vášne. Veľká závažnosť hriechov zo zlej vôle pramení z toho, že sú vedomejšie než všetky ostatné, že obvykle majú svoj pôvod v nejakej neresti, ktorá je výsledkom predchádzajúcich opakovaných chýb, z toho, že skrz ne **dávame vedome prednosť časnému dobru pred božským priateľstvom**, a z toho, že ich nie je možné ani čiastočne ospravedlniť nevedomosťou či nezvládnuteľnou vášňou.

V týchto otázkach je možné mýliť sa dvojakým spôsobom: prvým omylom je myslieť si, že smrteľný hriech môže byť jedine hriech zo zlej vôle; tí, ktorí si toto myslia, si **nie dosť jasne uvedomujú závažnosť niektorých hriechov z úmyselnej nevedomosti a slabosti**; opačným omylom je zas prílišná zhovievavosť k niektorým hriechom páchaným zo zlej vôle, vykonávaným niekedy s mimoriadnou mierou chladnokrvnosti, bezcitnosti, a navyše so zdaním akejsi zhovievavosti a tolerancie. Preto **tí, ktorí bojujú proti pravému náboženstvu a berú deťom chlieb božskej pravdy, sa možno dopúšťajú horších hriechov než tí, ktorí sa Bohu rúhajú** alebo niekoho zabijú v návale hnevu.

Hriech je o to ťažší, ak si ho je človek plne vedomý, ak je spáchaný s vedomím všetkých dôsledkov a **ak je sprevádzaný takou mierou sebalásky, až to hraničí s pohrdaním Bohom**. Oproti tomu dobrý skutok je posudzovaný podľa toho, či bol vykonaný slobodne a dobrovoľne, či bol vedený láskou k Bohu a blížnemu, láskou, ktorá môže človeka priviesť až k svätému pohrdaniu sebou samým, ako o tom hovorí sv. Augustín.

Preto ten, kto sa modlí a až príliš nedočkavo čaká, že dostane nejakú útechu, má menšiu zásluhu než ten, kto je sužovaný trvalou a hlbokou duchovnou vyprahnutosťou, a v modlitbe vytrvá, aj bez toho, aby sa mu dostalo útechy. Ale ani po skončení tejto skúšky sa jeho zásluha nezmenšuje, ak jeho modlitba naďalej vychádza z blíženeckej lásky, ktorá potom blahodarne pôsobí na jeho citlivosť. Pravdou však zostáva, že vnútorný skutok rýdzej lásky má v Božích očiach väčšiu cenu, než množstvo skutkov vonkajších, inšpirovaných láskou k blížnemu.

Vo všetkých týchto záležitostiach, či už ide o skutky zlé alebo dobré, je treba pozorne skúmať, čo vychádza z našich vyšších schopností, z rozumu a vôle. Sú to slobodné skutky vykonané s plným vedomím všetkých príčin a následkov. Z tohto hľadiska potom **zlý skutok, vykonaný plne vedome a v súlade s našou vôľou, je výrazom nášho spolčenia sa s diablom** a jeho následky bývajú strašné.

Zato dobrý skutok, chápaný ako obetovanie samého seba Bohu a konaný plne slobodne a v súlade s vôľou, a naviac často opakovaný, môže byť dôsledkami ešte ďalekosiahlejší. Duch Svätý je predsa nekonečne mocnejší ako duch zla a pre naše posvätenie môže vykonať ďaleko viac, než diabol pre našu záhubu. Je dobré to mať na pamäti s ohľadom na vážnosť súčasnej situácie v Španielsku.

Podobne ako sa láska Krista, ktorý pre nás umrel na kríži, Bohu páčila viac, než mu boli odporné všetky hriechy dohromady, **aj Spasiteľ má väčšiu moc nás zachrániť než diabol zahubiť**. V tomto zmysle Ježiš povedal: „*A nebojte sa tých, ktorí zabíjajú telo – dušu zabiť nemôžu. Skôr sa bojte toho, ktorý môže zahubiť v pekle dušu aj telo.*“ (Mt 10,28)

Nepriateľ dobra nemôže, ak mu sami neotvoríte dvere, vstúpiť do vášho srdca, preniknúť do vašej vôle. Pokiaľ je nám Boh bližší ako my samotní, môže nás viesť nenápadne, ale isto k tomu, aby sme konali tie najúžasnejšie, najvznešenejšie a najzaslužnejšie skutky, ktoré budú predhrou večného života.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/hriechy-z-nevedomosti-zo-slabosti-a-zo-zleho-umyslu/>